

Bryssel 29.6.2017
COM(2017) 354 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPPA-
NEUVOSTOLLE JA NEUVOSTOLLE**

Kahdeksas raportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia

I. JOHDANTO

Tämä on kahdeksas kuukausiraportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia. Se on tilannekatsaus, jossa tarkastellaan kehitystä kahden pääpilarin osalta: terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden ja niiden tukemisessa käytettävien keinojen torjunnassa sekä puolustautumisvalmiuden ja selviytymiskyvyn parantamisessa kyseisten uhkien varalta.

Euroopassa on viime viikkoina tehty jälleen kerran useita terrori-iskuja. Manchester joutui vakavan iskun kohteeksi 22. toukokuuta 2017, kun kaupungissa sijaitsevan konserttisalin ulkopuolella räjäytettiin pommi. Räjähdyksessä kuoli 22 ihmistä, joista monet olivat teini-ikäisiä. Lontoossa tapahtui jälleen uusi isku kaksitoista päivää myöhemmin, 3. kesäkuuta 2017, kun terroristit ajoivat päin London Bridge -sillalla kävelleitä jalankulkijoita ja siirtyivät sen jälkeen jalkaisin läheiselle Borough Market -torialueelle jatkaakseen iskua puukotuksin. Samantyyppinen pakettiautoisku surmasi ja vahingoitti 18. kesäkuuta 2017 viattomia ihmisiä, jotka olivat juuri poistumassa moskeijasta. Viimeksi 19. kesäkuuta 2017 terroristi yritti hyökätä poliiseja vastaan Pariisissa Avenue des Champs-Élysées -kadulla, mutta hänet ammuttiin kuoliaaksi. Belgian turvallisuusjoukot ampuivat 20. kesäkuuta 2017 Brysselin keskusrautatieasemalla itsemurhapommi-iskua yrittäneen terroristin, jonka pommi ei kuitenkaan räjähtänyt. Iskujen laajuus ja yleisyys osoittavat jälleen kerran, että väkivaltaisten ääriliikkeiden torjuminen on ratkaisevan tärkeää. Jäsenvaltioiden haasteena on sekä iskujen estäminen että iskuja ruokkivan radikalisoitumisen ehkäiseminen ja torjuminen.

Tässä raportissa esitetään EU:n tasolla toteutetut toimenpiteet, joilla **ehkäistään ja torjutaan radikalisoitumista**. Raportissa selvitetään myös radikalisoitumisen haasteisiin vastaamisessa saavutettua edistystä, kun väkivaltaisiin ääriliikkeisiin johtavan radikalisoitumisen ehkäisemisestä kesäkuussa 2016 annetun komission tiedonannon¹ hyväksymisestä on kulunut yksi vuosi. Lisäksi esitetään tilannekatsaus muiden ensisijaisten turvallisuustavoitteiden toteuttamisessa saavutetusta edistyksestä sekä jatkotoimista, joilla parannetaan **tietojenvaihtoa** tietojärjestelmien yhteentoimivuuden avulla ja pannaan täytäntöön toimintasuunnitelma terrorismin rahoituksen torjunnan vahvistamiseksi², **jotta voidaan havaita ja ehkäistä terrorismin rahoitusta**.

Eurooppa-neuvoston 22.–23. kesäkuuta 2017 antamissa päätelmissä³ ilmaistiin ja vahvistettiin uudelleen unionin päättäväinen tahto toimia yhteistyössä verkossa leviävän radikalisoitumisen torjumiseksi, koordinoida toimia väkivaltaisten ääriliikkeiden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä niiden ideologiaan puuttumiseksi, estää terrorismin rahoitusta, edistää nopeaa ja kohdennettua tietojenvaihtoa eri lainvalvontaviranomaisten välillä, myös luotettavien kumppaneiden kanssa, ja parantaa tietokantojen yhteentoimivuutta. Myös hiljattain Taorminan huippukokouksessa annetussa terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjuntaa koskevassa G7-ryhmän julkilausumassa⁴ esitettiin selkeä viesti kansainvälisen yhteisön päättäväisyydestä torjua terrorismin kasvavaa uhkaa sekä korostettiin, että on lisättävä yhteisiä toimia maailmanlaajuisella tasolla.

¹ COM(2016) 379 final (14.6.2016).

² COM(2016) 50 final (2.2.2016).

³ http://www.consilium.europa.eu/fi/meetings/european-council/2017/06/22-23-euco-conclusions_pdf/

⁴ <http://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2017/05/26-statement-fight-against-terrorism/>

Nyt annettavassa raportissa käsitellään myös **kyberuhan lisääntymistä** ja esitetään sen torjuntaan tarkoitettuja lyhyen aikavälin toimia, joissa otetaan huomioon *WannaCry*-hyökkäyksen torjunnassa saadut kokemukset.

II. RADIKALISOITUMISEN EHKÄISEMISEEN TÄHTÄÄVÄ EU:N TOIMINTA

Vaikka väkivaltainen radikalisoituminen ei olekaan uusi ilmiö, EU:ssa viime aikoina tapahtuneet terrori-iskut ovat osoittaneet, miten hälyttävällä vauhdilla ja huolestuttavan laajasti jotkut EU:n kansalaiset ovat radikalisoituneet. Terroristien värvääjät käyttävät monentyyppisiä tekniikoita vaikuttaakseen kohteinaan oleviin haavoittuviin henkilöihin. Digitaalisten viestintävälineiden käyttö on uusi ja erityinen haaste jäsenvaltioiden viranomaisille. Sen vuoksi autettaessa jäsenvaltioita torjumaan terrorismia on keskeisen tärkeää ehkäistä radikalisoitumista monitahoisella, sekä verkossa että sen ulkopuolella toteutettavalla EU:n tason toiminnalla.

Komissio on kahden viime vuoden aikana pyrkinyt torjumaan **verkossa leviävää radikalisoitumista**. Se on työskennellyt yhdessä keskeisten internetpalvelujen kanssa, muun muassa EU:n internetfoorumin puitteissa, varmistaakseen, että terroristinen verkkosisältö poistetaan vapaaehtoisesti. Näiden toimien avulla terroristisen verkkosisällön poistamisessa⁵ ja verkossa olevien laittomien vihapuheiden leviämisen torjumisessa⁶ on saavutettu todellista edistystä, mutta työtä on vielä paljon. Eurooppa-neuvoston 22.–23. kesäkuuta 2017 antamissa päätelmissä todetaan, että ”*Eurooppa-neuvosto odottaa EU:n internetfoorumin työn pohjalta, että toimiala perustaa toimialafoorumin ja kehittää uutta teknologiaa ja välineistöä, jolla parannetaan terroritekoihin yllyttävän sisällön automaattista tunnistamista ja poistamista. Tätä olisi tarvittaessa täydennettävä asiaankuuluvilla lainsäädäntötoimenpiteillä EU:n tasolla*”. Komissio järjesti 27. kesäkuuta 2017 EU:n internetfoorumin korkeiden virkamiesten kokouksen, jossa sovittiin tärkeimpien internetpalvelujen tarjoajien kanssa toteutettavista jatkotoimista terroristisen verkkosisällön torjumiseksi. **Tavoitteena on, että internetpalvelut tekisivät enemmän.** Niiden pitäisi erityisesti tehostaa terroristisen sisällön automaattista tunnistamista, jakaa alaan liittyvää teknologiaa ja välineistöä pienempien yritysten kanssa, hyödyntää täysimääräisesti avainsanojen tietokantaa – muun muassa antamalla Europolille mahdollisuuden käyttää keskeisiä tietoja – sekä perustaa poistettua terroristista sisältöä koskeva ilmoitusjärjestelmä. Lisäksi komissio kehottaa kaikkia jäsenvaltioita täydentämään Europolin internet-ilmoitusyksikön työtä ja perustamaan **vastaavanlaisia kansallisia yksiköitä** sekä luomaan niiden välisen verkoston internetpalvelujen ja Europolin internet-ilmoitusyksikön kanssa tehtävää yhteistyötä varten.

Kuten viimeaikaiset iskut ovat osoittaneet, radikalisoitumisen ennennäkemätön laajuus edellyttää myös lisätoimia radikalisoitumisen ehkäisyn ja torjunnan tukemiseksi kansallisella

⁵ Internetpalveluille on ilmoitettu Europolin **internet-ilmoitusyksikön** (IRU) kautta 30 000:sta terroristisesta aineistoosiintymästä, joista on poistettu keskimäärin 80–90 prosenttia. Lisäksi **avainsanojen tietokannan** (hash-tietokannan) luomista koskevalla internetalan aloitteella taataan, että yhdestä palvelusta poistettua terroristien aineistoa ei ladata toiseen palveluun.

⁶ Komissio sopi toukokuussa 2016 **käytännesäännöistä, joilla torjutaan laittoman vihapuheen leviämistä verkossa**. Käytännesääntöjen allekirjoittajia ovat Facebook, YouTube, Twitter ja Microsoft, ja niissä sitoudutaan tutkimaan ja poistamaan nopeasti ja tehokkaasti sisältöä sen jälkeen, kun on saatu ilmoitus laittomasta vihapuheesta. Käytännesäännöillä on saavutettu merkittävää edistystä vuoden kuluttua niiden hyväksymisestä. Yritykset ovat poistaneet sisältöä laitonta vihapuhetta koskevissa tapauksissa nopeammin ja kaksi kertaa useammin kuin ennen käytännesääntöjä koskevan sopimuksen tekoa.

ja paikallisella tasolla. Komissio perustaa pikaisesti⁷ **radikalisoitumista käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän** helpottamaan EU:n politiikan kehittämistä edelleen tällä alalla. Asiantuntijaryhmän tehtävänä on vauhdittaa lisätoimia ensisijaisilla osa-alueilla, joita ovat muun muassa radikalisoituminen vankiloissa, terroristien propaganda verkossa ja palaavat ulkomaiset terroristitaistelijat. Ryhmä pyrkii työllään tukemaan **radikalisoitumisen torjunnan verkostoa (RAN)**, joka on ollut keskeisessä asemassa komission avustaessa jäsenvaltioita tällä alalla, sekä työskentelemään paikallisten toimijoiden kanssa yhteisöjen tasolla⁸. Verkosto esitteli hiljattain 19. kesäkuuta 2017 ”**Responses to Returnees**” -oppaan, jossa jäsenvaltioille annetaan ohjeita siitä, miten palaaviin ulkomaisiin terroristitaistelijoihin liittyviin haasteisiin voidaan vastata. Opas sisältää alan toimijoiden strategioita, joita voidaan soveltaa konfliktialueilta palaaviin henkilöihin liittyvissä erilaisissa tilanteissa. Verkosto järjestää tulevien kuukausien aikana kansallisille viranomaisille seminaareja, joiden tarkoituksena on kehittää edelleen näitä käytäntöjä ja kannustaa jäsenvaltioiden toteuttamia toimia.

Radikalisoitumiseen liittyvät monimutkaiset haasteet edellyttävät monitahoista vastausta, muun muassa pitkän aikavälin toimenpiteitä, kuten todetaan kesäkuussa 2016 annetussa tiedonannossa väkivaltaisiin ääriilikkeisiin johtavan radikalisoitumisen ehkäisemisestä⁹. Komissio on viime vuoden aikana pannut täytäntöön useimmat **määritetyt keskeiset toimet muilla radikalisoitumisen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvillä aloilla**¹⁰. Jotta jäsenvaltioita voitaisiin auttaa puuttumaan vankiloissa tapahtuvaan radikalisoitumiseen, radikalisoitumisen torjunnan verkoston alaisuuteen perustettiin erillinen vankila- ja ehdonalaisoloja käsittelevä työryhmä, joka opastaa etulinjan toimijoita, kuten vankiloiden ja ehdonalaisvalvonnan henkilöstöä, psykologeja ja uskonnollisten järjestöjen edustajia. Koulutus on tärkeässä asemassa radikalisoitumisen ehkäisemisessä, ja komissio on ryhtynyt toimenpiteisiin pannakseen täytäntöön Pariisin julistuksen kansalaisuuden sekä vapauden, suvaitsevaisuuden ja syrjimättömyyden yhteisten arvojen edistämisestä koulutuksen avulla. Erasmus+-ohjelma on tässä yhteydessä keskeinen väline¹¹. Kun otetaan huomioon syrjäytymisen, haavoittuvuuden ja radikalisoitumisen väliset yhteydet, 26. huhtikuuta 2017

⁷ Komissio perustaa asiantuntijaryhmän heinäkuussa 2017.

⁸ Radikalisoitumisen torjunnan verkosto on tarjonnut jäsenvaltioille koulutusta ja neuvontaa, ja se on kehittänyt monia parhaita toimintatapoja ja suuntaviivoja sekä laatinut oppaita ja suosituksia. Niissä käsiteltyjä aiheita ja kysymyksiä ovat muun muassa polarisoituminen, radikalisoituminen vankiloissa ja vapautuville vangeille tarkoitetut ohjelmat, perheiden tukitoimet, nuorisotyö ja koulutus, lähipoliisitoiminta, viestintä ja propaganda sekä nuorten osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen.

⁹ Ks. liitteen 1 taulukko toimenpiteistä, joilla pannaan täytäntöön kesäkuussa 2016 annettu tiedonanto.

¹⁰ Kesäkuussa 2016 annetussa tiedonannossa keskitytään **seitsemään erityisalueeseen**: 1) tuetaan tutkintaa, näytön keräämistä, seurantaa ja verkottumista; 2) torjutaan terroristien propagandaa ja vihapuhetta verkossa; 3) torjutaan vankiloissa tapahtuvaa radikalisoitumista; 4) edistetään osallistavaa koulutusta ja EU:n yhteisiä arvoja; 5) edistetään osallistavaa, avointa ja vastustuskykyistä yhteiskuntaa ja pyritään tavoittamaan nuoret; 6) otetaan huomioon radikalisoitumisen torjunnan turvallisuusulottuvuus ja 7) kansainvälinen ulottuvuus.

¹¹ **Erasmus+-ohjelmassa** käytettiin vuonna 2016 yli 200 miljoonaa euroa uusien toimintatapojen ja käytäntöjen kehittämiseen 1 200 kansainvälisessä kumppanuushankkeessa. Hankkeisiin osallistui paikallisia toimijoita, ja niissä keskityttiin osallistavaan koulutukseen, nuorisotyöhön, kansalaisuuteen ja kulttuurienväliseen koulutukseen. Jäsenvaltioiden asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä kehitetyt uudet toimintamallit tarjoavat nuorisotyöntekijöille ohjeita ja neuvoja työskentelystä sellaisten nuorten kanssa, jotka ovat vaarassa radikalisoitua ja väkivaltaistua. Komissio käynnisti myös **roolimallien verkoston**, joka toteutettiin Erasmus+-ohjelman kautta. Aloitteen avulla paikalliset toimijat voivat saada pieniä määriä EU:n rahoitusta roolimalliryhmien perustamiseen ja sellaisen toiminnan aloittamiseen, jolla edistetään oppilaiden ja nuorten sosiaalista osallisuutta.

hyväksytyt Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari¹² on tärkeä osatekijä puututtaessa joihinkin radikalisoitumisen ja väkivaltaisten ääriliikkeiden perimmäisiin syihin¹³. Komissio vahvistaa eurooppalaisten yhteiskuntien yhteenkuuluvuutta myös panemalla täytäntöön kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman¹⁴ ja toteuttamalla kattavia toimia, joilla tuetaan jäsenvaltioita ja muita toimijoita niiden kotouttamispyrkimyksissä.

Ulkoisen toiminnan alalla EU työskentelee kansainvälisillä foorumeilla – erityisesti Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä (Etyj) ja maailmanlaajuiseen terrorisminvastaiseen foorumiin liittyvissä elimissä¹⁵. Se ehkäisee tällä tavoin radikalisoitumista Länsi-Balkanin, Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kumppanimaissa muun muassa tarjoamalla koulutusta alan ammattilaisille sekä taloudellista tukea ruohonjuuritason aloitteille, joissa osallistutaan ehkäiseviin toimiin. Erasmus+-ohjelman uusi virtuaalinen nuorisovaihtaloite käynnistetään vuonna 2018. Sillä pyritään lisäämään kulttuurienvälistä tietoisuutta ja ymmärrystä nuorten välillä EU:ssa ja sen ulkopuolella. Radikalisoitumisen torjuntaverkosto lähetti myös asiantuntijoita tukemaan radikalisoitumista ehkäisevää toimintaa Turkissa, Länsi-Balkanin maissa ja Tunisiassa.

III. KYBERUHKIIN JA KYBERRIKOLLISUUTEEN KOHDISTUVA EU:N TOIMINTA

Kiristyshaittaohjelmaa hyödyntänyt *WannaCry*-hyökkäys toukokuussa 2017 oli varoitus, joka toi esiin kyberturvallisuuden nykyisten puitteiden puutteita erityisesti varautumisen ja yhteistyön osalta. Kuten digitaalisten sisämarkkinoiden strategian väliarvioinnissa oli jo ennen hyökkäystä ilmoitettu, **komissio aikoo tehostaa kyberturvallisuuteen liittyvää työtään**, muun muassa tarkastelemalla uudelleen vuonna 2013 hyväksytyä kyberturvallisuusstrategiaa. Komissio ja Euroopan ulkosuhdehallinto arvioivat parhaillaan edistymistä nykyisen strategian täytäntöönpanossa. Tavoitteena on kartoittaa puutteita, jotka tulee ottaa huomioon strategian uudelleentarkastelussa syyskuussa 2017.

Samaan aikaan olisi nyt toteutettava lukuisia **lyhyen aikavälin toimia** *WannaCry*-hyökkäyksen torjunnasta saatujen kokemusten perusteella, jotta vahvistetaan kykyä vastata kyberuhan lisääntymiseen. Tässä yhteydessä olisi myös edettävä nopeasti erityisesti operatiiviseen yhteistyöhön liittyvissä asioissa, jotta voidaan vahvistaa jäsenvaltioiden selviytymiskykyä.

WannaCry-hyökkäys oli ensimmäinen tapaus, joka vaati **verkko- ja tietoturvadirektiivin (NIS-direktiivi)** mukaisesti perustetun **tietoturvaloukkauksiin reagoivien ja niitä tutkivien kansallisten yksiköiden verkoston** (CSIRT-toimijoiden verkoston) yhteistyötä.

¹² https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_fi

¹³ Komissio käynnisti toukokuussa 2017 julkisen verkkokuulemisen valmistellakseen ennen vuoden 2017 loppua ehdotuksen neuvoston suositukseksi sosiaalisesta osallisuudesta ja yhteisistä arvoista. Tavoitteena on luoda poliittiset puitteet jäsenvaltioiden tukemiseksi, jotta ne voivat järjestää osallistavaa koulutusta, joka edistää sitoutumista yhteisiin arvoihin sekä estää osaltaan väkivaltaisten ääriliikkeiden syntyyn johtavaa radikalisoitumista.

¹⁴ COM(2016) 377 final (7.6.2016).

¹⁵ GCERF-rahasto (Global Community Engagement and Resilience Fund), väkivaltaisten ääriliikkeiden torjunnan Hedayah-osaamiskeskus (Hedayah Centre of Excellence on Countering Violent Extremism) ja kansainvälinen oikeus- ja oikeusvaltioinstituutti (International Institute for Justice and the Rule of Law).

Tapaus osoitti, ettei järjestelmä ollut vielä täysin toimintavalmis. Se osoitti myös, että on selvästi tarpeen nopeuttaa käynnissä olevaa työtä, jolla parannetaan olemassa olevia tietoteknisiä välineitä, sekä ottaa käyttöön lisävoimavaroja, joiden avulla voidaan jatkaa yhteistyötä kansallisten CSIRT-toimijoiden välillä. Komissio myöntää 14 jäsenvaltiolle näiden toimijoiden vahvistamiseen 10,8 miljoonaa euroa Verkkojen Eurooppa -välineestä rahoitettavien kaksivuotisten hankkeiden kautta syyskuusta 2017 alkaen. Tällä hetkellä on käynnissä toinen ehdotuspyyntökierros, ja kaikkia jäljellä olevia jäsenvaltioita kehoitetaan jättämään rahoitushakemuksensa.

Europolissa toimiva **Euroopan kyberrikostorjuntakeskus** (EC3) johti lainvalvontaviranomaisten torjuntatoimia hyökkäystä vastaan. Keskusta ja sen tarjoamia palveluja on kuitenkin vahvistettava lisäämällä sen tietoteknistä asiantuntemusta. Tätä varten Europolin hallintoneuvoston olisi syyskuuhun 2017 mennessä parannettava mahdollisuuksia ottaa palvelukseen tietotekniikan asiantuntijoita Europolin sisäisten sääntöjen mukaisesti. Tätä Europolin tekemää työtä tuetaan edelleen vuonna 2018 palkattavalla lisähenkilöstöllä.

EU:n tietotekniikan kriisiryhmä CERT-EU auttaa EU:n toimielimiä suojautumaan tahallislilta ja vihamielisiltä hyökkäyksiltä, jotka vaarantaisivat toimielinten tietoteknisten järjestelmien koskemattomuuden ja vahingoittaisivat EU:n etuja. Komissio aikoo nyt nopeuttaa muodollista menettelyä CERT EU -kriisiryhmän vahvistamiseksi ja sopii toimielinten ja elinten välisistä järjestelyistä, joilla kehitetään yhteistä reagointia uhkiin. Tämä koskee Euroopan parlamenttia, neuvostoa, Euroopan unionin tuomioistuinta, Euroopan keskuspankkia, tilintarkastustuomioistuinta, Euroopan ulkosuhdehallintoa, Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa, alueiden komiteaa ja Euroopan investointipankkia. Komissio allekirjoittaa piakkoin toimielinten välisen hallinnollisen sopimuksen muiden toimielinten ja elinten kanssa.

Edellä kuvatut lyhyen aikavälin toimet ovat osa laajempaa, **vuonna 2013 hyväksytyin kyberturvallisuusstrategian tarkistusta**, joka toteutetaan syyskuussa 2017. Samalla suoritetaan tarvittavat toimet, joilla tehostetaan unionin kykyä kestää kyberhyökkäyksiä sekä parannetaan sen kyberturvallisuutta. Eurooppa-neuvoston 22.–23. kesäkuuta 2017 antamissa päätelmissä suhtaudutaan myönteisesti komission aikeeseen tarkistaa syyskuussa kyberturvallisuusstrategiaa ja ehdottaa kohdennettuja lisätoimia ennen vuoden loppua.

Toimivat pelotteet edellyttävät, että myös jäljitettävyyys, havaitseminen, tutkintatoimet ja syytteenpano toimivat tehokkaasti. Mahdollisuus käyttää **sähköistä todistusaineistoa** on tässä yhteydessä keskeinen kysymys. Rikosoikeudelliset puitteet vastaavat tällä hetkellä yhä perinteisiä alueellisuuden käsitteitä, ja niiden haasteena on sähköisten palvelujen ja tietovirtojen lainkäyttöalueiden rajat ylittävä luonne. Eurooppa-neuvoston 22.–23. kesäkuuta 2017 antamissa päätelmissä korostetaan, että tehokas pääsy sähköiseen todistusaineistoon on ratkaisevaa vakavan rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa ja että tietojen saatavuus olisi turvattava edellyttäen, että asianmukaiset suojatoimet on toteutettu. Ministerit ilmoittivat 8. kesäkuuta 2017 järjestetyssä oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa tukevansa laajasti komission ehdottamia käytännön toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on parantaa tilannetta nykyisen lainsäädäntökehityksen puitteissa. Ministerit myös kehottivat komissiota esittämään mahdollisimman nopeasti säädösehdotuksen, jossa otetaan huomioon tekniset ja oikeudelliset haasteet. Komissio jatkaa tältä pohjalta käytännön toimenpiteiden toteuttamista ja tiedottaa mahdollisista tulevista lainsäädäntötoimista, jotka on tarkoitus esittää mahdollisimman pian, samalla kun se jatkaa vaikutustentarviointia koskevaa työtä.

Salaus on myös tärkeä aihe tässä yhteydessä. Salaus on välttämätöntä kyberturvallisuuden ja henkilötietojen suojelulle. Rikolliset käyttävät sitä kuitenkin väärin, mikä aiheuttaa merkittäviä haasteita rikollisuuden vakavien muotojen, kuten kyberrikollisuuden ja terrorismin, torjunnalle. Eurooppa-neuvoston 22.–23. kesäkuuta 2017 antamissa päätelmissä kehoitetaan käsittelemään sellaisten järjestelmien aiheuttamia haasteita, joiden avulla terroristit voivat viestiä tavoilla, joihin toimivaltaiset viranomaiset eivät pääse käsiksi (läpisalaus mukaan lukien), ja varmistamaan samalla edut, joita nämä järjestelmät tarjoavat yksityisyyden, tietojen ja viestinnän suojalle. Komissio tekee oikeus- ja sisäasioiden neuvoston joulukuussa 2016 esittämän pyynnön mukaisesti tiivistä yhteistyötä EU:n virastojen ja alan toimijoiden kanssa sen määrittämiseksi, miten voidaan tukea lainvalvontaviranomaisia merkittävimpiin haasteisiin vastaamisessa ja ottaa samalla huomioon kyberturvallisuuteen ja perusoikeuksiin kohdistuvat vaikutukset. Komissio sekä Europol, Eurojust, EU:n verkko- ja tietoturvavirasto (ENISA) ja EU:n perusoikeusvirasto käsittelevät kaikkia tähän tärkeään asiaan liittyviä näkökohtia yhdessä asiantuntijoiden kanssa monissa seminaareissa. Komissio raportoi tuloksista Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuoden 2017 lokakuuhun mennessä.

Ulkoisen toiminnan alalla neuvosto sopi 19. kesäkuuta 2017 puitteiden kehittämistä EU:n yhteiselle diplomaattiselle vastaukselle haitallisiin kybertoimiin (**kyberdiplomatian välineistö**¹⁶). EU:n yhteisen diplomaattisen vastauksen puitteissa hyödynnetään täysimääräisesti yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimenpiteitä, tarvittaessa myös rajoittavia toimenpiteitä. Haitallisia kybertoimia koskevan EU:n yhteisen vastauksen pitäisi olla oikeassa suhteessa kybertoimen soveltamisalaan, laajuuteen, keston, intensiteettiin, monimutkaisuuteen, kehittyneisyyteen ja vaikutuksiin. Puitteilla pyritään kannustamaan yhteistyötä, helpottamaan välittömien ja pitkän aikavälin uhkien vähentämistä ja vaikuttamaan potentiaalisten hyökkääjien toimintaan pitkällä aikavälillä. Komissio ja Euroopan ulkosuhdehallinto ottavat tulevana kuukausina yhdessä jäsenvaltioiden kanssa käyttöön täytäntöönpanon suuntaviivat, joihin sisältyy muun muassa valmistelevia käytäntöjä, viestintämenettelyjä ja harjoituksia.

¹⁶ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9916-2017-INIT/fi/pdf>

IV. MUIDEN ENSISIJAJAISTEN TURVALLISUUSTAVOITTEIDEN TOTEUTTAMINEN

1. Seuraavat vaiheet kohti tietojärjestelmien yhteentoimivuutta

Kuten seitsemännessä raportissa¹⁷ todetaan, komissio toteuttaa lisätoimia pannaakseen täytäntöön uuden lähestymistavan rajavalvontaan ja turvallisuuteen liittyvien tietojen hallintaa varten. Komissio esitti 28. kesäkuuta 2017 **säädösehdotuksen**¹⁸ **eu-LISAn toimivaltuuksien vahvistamisesta**.¹⁹ Virastolla on merkittävä rooli tietojärjestelmien yhteentoimivuutta edistävissä teknisessä työssä, muun muassa käynnissä olevassa teknisessä analyysissä, jossa käsitellään määritettyjä ratkaisuja yhteentoimivuuden saavuttamiseksi. Jos lainsäätäjät hyväksyvät kyseiset säädösehdotukset, eu-LISAlle annetaan viraston toimivaltuuksiin ehdotettujen muutosten perusteella vastuu yhteentoimivuusratkaisujen kehittämisestä, ja näin varmistetaan uuden lähestymistavan tekninen toteutus. Eurooppa-neuvoston 22.–23. kesäkuuta 2017 antamissa päätelmissä vahvistetaan tietojärjestelmien yhteentoimivuuden merkitys sisäiselle turvallisuudelle ja terrorismin torjunnalle.

Lisäksi komissio täydensi tammikuussa 2016 antamaansa ehdotusta²⁰ ja esitti 28. kesäkuuta 2017 ehdotuksen, jonka tarkoituksena on helpottaa **kolmansien maiden kansalaisten rikosrekistereiden vaihtoa** EU:ssa eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) avulla.²¹ Tällä täydentävällä ehdotuksella vastataan lainsäätäjien kanssa viime vuonna annetusta ehdotuksesta käytyihin keskusteluihin, ja se on osa tietojärjestelmien yhteentoimivuuteen tähtäävää komission toimintapolitiikkaa. Kolmansien maiden kansalaisia koskevan tietojenvaihdon parantaminen ECRIS-järjestelmässä on lainsäädännöllinen painopistealue, joka on nimetty Euroopan parlamentin puhemiehen, neuvoston puheenjohtajan ja komission puheenjohtajan yhteisessä julistuksessa²².

Edistystä on saavutettu myös **muissa tietojärjestelmiä koskevissa ensisijaisissa tavoitteissa**. Lainsäätäjät jatkoivat keskusteluja ehdotetusta EU:n rajanylitystietojärjestelmästä²³, ja aihetta käsiteltiin kolmikantakokouksissa 31. toukokuuta sekä 13., 19. ja 26. kesäkuuta 2017. Neuvosto sopi ehdotettua EU:n matkustustieto- ja lupajärjestelmää (ETIAS)²⁴ koskevasta yleisestä lähestymistavasta oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 8.–9. kesäkuuta 2017. Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan on tarkoitus äänestää ehdotukseen tehdyistä tarkistuksista syyskuussa 2017, ja kolmikantaneuvottelujen odotetaan käynnistyvän lokakuussa 2017. On olennaista, että Euroopan parlamentti ja neuvosto vievät eteenpäin näitä ensisijaisia ehdotuksia, kuten Eurooppa-neuvoston 22.–23. kesäkuuta 2017 antamissa päätelmissä jälleen korostettiin.

¹⁷ COM(2017) 261 final (16.5.2017).

¹⁸ COM(2017) 352 final (29.6.2017).

¹⁹ Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisen tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaava eurooppalainen virasto.

²⁰ COM(2016) 7 final (19.1.2016).

²¹ COM(2017) 344 final (29.6.2017).

²² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/joint-declaration-legislative-priorities-2017-jan2017_en.pdf

²³ COM(2016) 194 final (6.4.2016).

²⁴ COM(2016) 731 final (16.11.2016).

Komissio esitti yhdessä Euroopan tietosuojavaltuutetun, EU:n perusoikeusviraston ja EU:n terrorismintorjunnan koordinaattorin kanssa 29. toukokuuta 2017 kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnalle tietojärjestelmiä ja niiden yhteentoimivuutta käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän²⁵ työn tulokset sekä komission uuden lähestymistavan rajavalvontaa ja turvallisuutta koskevien tietojen hallintaan. Neuvosto hyväksyi 8. kesäkuuta 2017 tietojenvaihtoa ja yhteentoimivuutta koskevat päätelmät²⁶, joissa se pani tyytyväisenä merkille komission näkemykset ja korkean tason asiantuntijaryhmän suositusten perusteella ehdotetut toimet tietojärjestelmien yhteentoimivuuden saavuttamiseksi vuoteen 2020 mennessä. Komissio jatkaa näiden keskustelujen pohjalta työtään Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa, jotta tietojärjestelmien yhteentoimivuus saavutettaisiin vuoteen 2020 mennessä.

2. EU:n toimet terrorismin rahoituslähteiden ja -kanavien katkaisemiseksi

Työ helmikuussa 2016 esitetyn **terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan toimintasuunnitelman** täytäntöön panemiseksi on käynnissä kahden päätoimintalinjan mukaisesti: havaitaan ja ehkäistään terrorismin rahoitusta sekä tyrehdytetään tulolähteet. Komissio esitti joulukuussa 2016 kolme säädösehdotusta, joilla täydennetään ja vahvistetaan EU:n oikeudellista kehystä rahanpesua²⁷, laittomia rahavirtoja²⁸ sekä varojen jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista²⁹ koskevilla aloilla. Komissio pyytää lainsäätäjiä etenemään pikaisesti näiden tärkeiden ehdotusten käsittelyssä.

Lainsäätäjät edistyivät lisäksi huomattavasti **neljännen rahanpesunvastaisen direktiivin** tarkistuksia koskevissa neuvotteluissa heinäkuussa 2016 esitetyn säädösehdotuksen³⁰ pohjalta. Komissio on edelleen täysin sitoutunut saamaan käynnissä olevat kolmikantaneuvottelut nopeasti päätökseen. Yhdessä nämä toimenpiteet **täydentävät sitoumuksia, jotka komissio esittää toimintasuunnitelmassa**³¹. Niillä varmistetaan myös, että EU täyttää tällä alalla kansainväliset velvoitteensa, joista on sovittu rahanpesunvastaisessa toimintaryhmässä (FATF) sekä rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista sekä terrorismin rahoituksen kestämistä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Varsovan yleissopimus) yhteydessä.

Kuten toimintasuunnitelmassa esitetään, komissio aikoo myös hyväksyä ehdotuksen, jossa käsitellään kulttuuriesineiden laitonta kauppaa ja laajennetaan nykyisen lainsäädännön soveltamisalaa uusiin kolmansiin maihin. Komissio aikoo myös laatia ehdotuksen, jonka avulla lainvalvontaviranomaisille ja muille viranomaisille annetaan mahdollisuus tutustua pankkitilirekistereihin. Lisäksi komissio hyväksyi hiljattain kertomuksen rahanpesun ja

²⁵ <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=32600&no=1>

²⁶ Neuvoston päätelmät toimista tietojenvaihdon parantamiseksi ja EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuuden takaamiseksi: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9448-2017-INIT/fi/pdf>

²⁷ Ehdotus **direktiiviksi rahanpesun torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin**, COM(2016) 826 final (21.12.2016).

²⁸ Ehdotus **asetukseksi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta**, COM(2016) 825 final (21.12.2016).

²⁹ Ehdotus **asetukseksi jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta**, COM(2016) 819 final (21.12.2016).

³⁰ COM(2016) 450 final (5.7.2016).

³¹ Ks. liitteen 2 taulukko toimenpiteistä, joilla pannaan täytäntöön helmikuussa 2016 esitetty toimintasuunnitelma.

terrorismin rahoituksen ylikansallisten riskien arvioinnista³² sekä komission yksiköiden valmisteluasiakirjan rahanpesun selvittelykeskusten välisen yhteistyön parantamisesta³³. Myöhemmin tänä vuonna komissio raportoi parhaillaan käynnissä olevasta arvioinnistaan, jossa käsitellään mahdollisten lisätoimenpiteiden tarvetta terrorismin rahoituksen jäljittämiseksi EU:ssa. Komissio tarkistaa myös muihin maksuvälineisiin kuin käteisrahaan liittyvien petosten ja väärennösten torjuntaa koskevaa lainsäädäntöä, jotta voidaan ottaa huomioon rahoitusvälineisiin liittyvien rikosten ja väärennösten uudemmat muodot niiden määrän vähentämiseksi ja mahdollisen rikollisen toiminnan, kuten terrorismin rahoituksen, torjumiseksi.

³² COM(2017) 340 final (26.6.2017).

³³ SWD(2017) 275 (26.6.2017).

3. Ulkoinen ulottuvuus

Terrorismin torjuntaan liittyvistä ulkoisista toimista 19. kesäkuuta 2017 annetuissa ulkoasiainneuvoston päätelmissä³⁴ korostetaan, että terrorismin rahoituksen ja rahanpesun torjunnan **ulkoista ulottuvuutta** on vahvistettava. Päätelmissä vahvistetaan terrorismin torjunnan tulevien ulkoisten toimien maantieteelliset ja temaattiset prioriteetit, jotka koskevat terrorismin torjuntaan liittyvän yhteistyön vahvistamista ensisijaisten kolmansien maiden kanssa Lähi-idässä, Pohjois-Afrikassa, Länsi-Balkanin maissa ja Turkissa sekä strategisten kumppaneiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Päätelmissä on hyödynnetty laajasti ulkoisesta terrorismintorjunnasta laadittua epävirallista asiakirjaa, jonka Euroopan ulkosuhdehallinto ja komissio esittivät jäsenvaltioille toukokuussa 2017.

EU:n ja Yhdysvaltain oikeus- ja sisäasiain ministerien kokous pidettiin 16. kesäkuuta 2017 Maltassa. Kyseessä oli ensimmäinen tämältyyppinen tapaaminen Yhdysvaltain uuden hallinnon kanssa. Yhdysvallat vahvisti haluavansa jatkaa läheistä yhteistyötä EU:n kanssa ja korosti, että terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa tarvittiin nopeaa tietojenvaihtoa. Komissio esitteli toimia, joita EU on toteuttanut ulkomaisia terroristitaistelijoita vastaan, kiinnittäen erityistä huomiota transatlanttiseen tietojenvaihtoon. EU ja Yhdysvallat esittivät ajankohtaista tietoa verkossa ja sen ulkopuolella leviävää radikalisoitumista torjuvista toimista sekä matkustajarekisteritietoihin, rahanpesuun, rajavalvontaan ja ilmailun turvaamiseen liittyvästä kehityksestä. Käsitellessään riskejä, joita henkilökohtaiset elektroniikkalaitteet aiheuttavat ilmailun turvaamiselle, EU ja Yhdysvallat sopivat jatkavansa yhteistyötä ilmailun turvaamista koskevien yleisten vaatimusten tiukentamiseksi. Komissio antoi jäsenvaltioille ajantasaista tietoa keskustelusta ja mahdollisista lieventävistä toimenpiteistä siviili-ilmailun turvaamista käsittelevässä komiteassa 21. kesäkuuta 2017, ja se jatkaa tiivistä teknistä ja poliittista yhteistyötä Yhdysvaltain kanssa kehittyvien uhkien torjumiseksi.

V. PÄATELMÄT

Tässä raportissa käsitellään viime kuukausien aikana toteutettuja toimia toimivan ja todellisen turvallisuusunionin kehittämiseksi. Terrorii-iskujen määrän lisääntyminen viime viikkoina ja kuukausina muistuttaa jälleen tämän työn merkityksestä ja tarpeesta nopeuttaa toteutusta. Tässä raportissa esitellyt toimet on pantava kiireesti täytäntöön, jotta voidaan torjua terrorismin kasvavaa uhkaa, vahvistaa yhteistyötä EU:n tasolla radikalisoitumisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi, estää terrorismin rahoitusta ja vauhdittaa tietojenvaihtoa sekä saavuttaa tietojärjestelmien yhteentoimivuus tiedoissa olevien aukkojen paikkaamiseksi. Eurooppa-neuvoston 22.–23. kesäkuuta 2017 antamissa päätelmissä vahvistetaan tämän käynnissä olevan työn merkitys ja kiireellisyys. Komissio kehottaakin Euroopan parlamenttia ja neuvostoa jatkamaan ja tehostamaan yhteisiä toimia kaikkien kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi.

Seuraava raportti edistymisestä kohti turvallisuusunionia annetaan heinäkuussa 2017. Siinä esitetään tulokset unionin sisäisen turvallisuuden alalla toteuttamien toimien kokonaisarviointista sekä komission päätelmät joulukuussa 2016 käynnistetystä laajasta kuulemismenettelystä.

³⁴ <http://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2017/06/19-conclusions-counterterrorism/>